

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 14/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta (HE 115/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Aku-Petteri Korhonen ja neuvotteleva virkamies Pekka Sandholm, maa- ja metsätalousministeriö
- lakimies Hanna Brotherus, Elintarviketurvalisuusvirasto Evira.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Päivittäistavarakauppa ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettua lakia, jota sovelletaan Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen maataloustuotteiden markkinajärjestelyn täytäntöönpanoon.

Tarkoituksena on tehdä lakiin uudistetusta Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvia muutoksia. Ne koskisivat viittausten päivittämistä sekä takaisinperinnässä määrättävän ko-

ron laskemistapaa, pidätettävän vakuuden määrän alarajaa ja yksityisen varastoinnin tuen myöntämisen edellytysten täsmennyksiä. Muutokset olisivat luonteeltaan varsin teknisiä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maataloustuotteiden kaupan pitämisen vaatimuksiin liittyvien tarkastusten maksullisuudesta valtion viranomaisten osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

EU:ssa on vuonna 2014 aloitettu markkinajärjestelyasetusta ja horisontaalioletusta tarkentavien komission asetusten uudistaminen. Samalla toteutetaan Lissabonin sopimuksesta johtuvat muutokset, joilla aiemmin komission asetuksiin perustunut sääntely jaetaan jatkossa komission delegoituihin asetuksiin ja täytäntöönpanoasetuksiin. Mainituista syistä johtuen esityksessä on ehdotettu lakiin tehtäväksi viittauskorjaukset.

Kaupan pitämisen vaatimuksia koskevat valtion viranomaisen suorittamat tarkastukset

Aiemman maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä annetun lain muuttamisen yhteydessä (MmVM 21/2013 vp — HE 145/2013 vp, L 1194/2013) asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille tarve voida periä maksuja kaupan pitämisen vaatimusten tarkastuksista. Tuolloin lakiin ei otettu viranomaissuoritteiden maksullisuutta koskevaa erityislainsäädäntöä vaan maksullisuuteen on sovellettu yleislainsäädäntöä. Nyt lakiin on ehdotettu lisättäväksi 58 f §:ään uusi 2 momentti, jonka mukaisesti kaupan pitämisen vaatimuksia koskevat valtion viranomaisen suorittamat tarkastukset ovat maksullisia, jos ne sisältyvät elintarvikelain 48 §:ssä säädettyyn valvontasuunnitelmaan. Maksusäännös soveltuisi siten kaupan normien noudattamisen varmistamiseksi tehtäviin tarkastuksiin, jotka kuuluvat viranomaisen valvontasuunnitelmaan ja jotka eivät kuulu yleislakina sovellettavan valtion maksuperustelain (150/1992) soveltamisalaan. Valiokunnalle toimitetun selvityksen perusteella mainittu momentti soveltuisi käytännössä lähinnä Elintarviketurvallisuusviraston siipikarjanliha-alan (erityisesti suurimmat siipikarjanlihan teurastamot) ja vihannesalan tuotteiden kaupan normien tarkastuksiin (vähittäiskauppa, tukut,

pakkaamot ja ulkomyyntipaikat), jotka kuuluvat Eviran valvontasuunnitelmaan.

Esityksestä käy ilmi, että valtion maksuperustelaki kattaa ainakin hakemuksiin ja ilmoituksiin perustuvat toimenpiteet, kuten päätökset, luvat ja todistukset, tuonnin ja viennin, vapaaehtoisuuteen perustuvat järjestelmät, kuten tuotteiden vapaaehtoiset merkintäjärjestelmät, sekä uusintatarkastukset, kun tarkastus joudutaan uusimaan alkuperäisessä tarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamisen varmistamiseksi. Sen sijaan on ollut epäselvää, soveltuuko valtion maksuperustelaki sellaisiin kaupan pitämisen vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi tehtäviin tarkastuksiin, jotka tehdään ilman tarkastuksen kohteena olevan toimijan tekemää hakeusta tai muuta toimenpidettä viranomaisen suuntaan. Asian tulkinnanvaraisuudesta ja yhdenvertaisuudesta johtuen valiokunta pitää siten perusteltuna, että myös näiden tarkastusten maksullisuudesta säädetään lakiehdotuksen 58 f §:n 2 momentissa erikseen. Valiokunta korostaa, että valvontakäyntiin tulee yhdistää useampia tarkastuksia, mikäli se on tarkastuskäynnin luonteen puolesta mahdollista, kuten nykyisin esimerkiksi siipikarjanlihan vesipitoisuuksien tarkastusten yhteydessä on suoritettu myös muuta elintarvikevalvontaa.

Valiokunta toteaa, että kuntien suorittamien kaupan pitämisen vaatimusten tarkastusten maksullisuudesta on vireillä sosiaali- ja terveysministeriön ympäristöterveydenhuollon maksuja koskeva lainsäädäntöhanke. Esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle.

Takaisinperintä

Markkinajärjestelyyn liittyvien tukien takaisinperintää koskeva EU:n lainsäädäntö on lähtökohtaisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. EU:n lainsäädäntö edellyttää jäsenvaltion määrittävän perintämääräyksessä enintään 60 päivän maksuajan, jonka jälkeen korkoa aletaan periä. Kun kyseessä on siten viivästyskorko, korkotasoa koskeva säännös tulee korvata viittaussella korkolain (633/1982) viivästyskorkoa kos-

kevaan 4 §:n 1 momenttiin. Valiokunta pitää lakiehdotuksen 76 §:ään ehdotettuja muutoksia selkiyttävinä ja tarpeellisina. Muutos on toimijoiden edun mukainen, ja ehdotettu muutos vastaa myös maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 32 §:ää.

Muut huomiot

EU:n lainsäädäntöä on muutettu siten, että tuen myöntäminen vain yksityiseen varastointiin ei enää edellytä sen valmistajan tähän tarkoitukseen erikseen saamaa hyväksymistä, joten tämä vaatimus ehdotetaan poistettavaksi lakiehdotuksen 30 §:stä. Valiokunta pitää muutosta asianmukaisena.

EU-lainsäädännön mukaan vakuuden pidätyksestä voidaan luopua alle 100 euron suuruisen summien osalta. Vakuuden pidättämisestä luopumista euromääräisesti pienien summien kohdalla voidaan pitää perusteltuna, koska hyvin pienten summien osalta vakuuden pidättämisestä aiheutuva hallinnollinen työ on turhan suuri suhteessa kyseessä olevaan rahamäärään. Tuonnin ja viennin yhteydessä asetettavia vakuuksia koskevassa suoraan sovellettavassa EU:n lainsäädännössä kyseinen raja on jo ollut 100 euroa. Valiokunta katsoo, että on perusteltua ottaa käyttöön kyseinen 100 euron raja myös tämän lain 48 §:n 2 momentissa.

Edellä mainittuja vain varastointiin ja vakuuden pidättämisen euromäärään kohdistuvia muutoksia ei sinänsä voida pitää suurina taikka taloudellisesti merkittävinä, mutta valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että turhaa byrokratiaa karsitaan aina, kun se on mahdollista.

Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että oikeustilaa selkeytetään esityksessä ottamalla lain

91 a §:ään säännös todentamisviranomaisesta, koska markkinajärjestelylaissa ei ole aiemmin ollut asiasta mainintaa.

Maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä annetun lain 47 §:n 2 momentissa säädetään takaajan hyväksymisestä. Mainitussa momentissa on viittaus kumottuun luottolaitoslakiin (121/2007), joten valiokunta pitää tarpeellisena muuttaa viittaus voimassaolevaan luottolaitoslakiin (610/2014). Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos on lakitekkinen.

Yksityiskohtaiset perustelut

Johtolause. Valiokunta ehdottaa jäljempänä 47 §:n muuttamista kokonaisuudessaan, tämä edellyttää muutoksen huomioonottamista johtolauseessa.

47 §. Vakuumuodot, takaajan hyväksyminen ja vakuuden asettaminen. Pykälän 2 momentti koskee takaajan hyväksymistä. Siinä on viittaus kumottuun luottolaitoslakiin (121/2007). Valiokunta ehdottaa, että viittaukset kumottuun luottolaitoslakiin muutetaan viittauksiksi voimassaolevaan luottolaitoslakiin (610/2014). Muutos on lakitekkinen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***Laki****maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 30 §:n 1 momentti,
muutetaan 3 §:n 6, 20, 21 ja 23 kohta, 47 §, 48 §:n 2 momentti, 52 §:n 1 momentti, 58 f §:n otsikko, 60 §:n 1 momentti ja 76 §:n 1 ja 4 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 6, 20, 21 ja 23 kohta, 52 §:n 1 momentti, 58 f §:n otsikko ja 60 §:n 1 momentti laissa 1194/2013, sekä
lisätään 58 f §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1194/2013, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 91 a § seuraavasti:

3 §
 (Kuten HE)

47 §

Vakuusmuodot, takaajan hyväksyminen ja vakuuden asettaminen

(1 mom. kuten HE)

Maaseutuvirasto päättää takaajan hakemuksesta hyväksymisen myöntämisestä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että takaaja on luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu luottolaitos,

2 momentissa tarkoitettu ulkomainen luottolaitos tai 3 momentissa tarkoitettu ulkomainen ETA-luottolaitos taikka vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vahinkovakuutusyhtiö. Hyväksyminen on voimassa toistaiseksi.

(3 mom. kuten HE)

48, 52, 58 f, 60, 76 ja 91 a §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Jari Myllykoski /vas
jäs.	Markku Eestilä /kok	Mats Nylund /r
	Satu Haapanen /vihr	Kari Rajamäki /sd
	Lasse Hautala /kesk	Janne Sankelo /kok
	Reijo Hongisto /ps	Katja Taimela /sd
	Anne Kalmari /kesk	Tytti Tuppurainen /sd
	Jukka Kopra /kok	vjäs. Eero Suutari /kok.
	Timo V. Korhonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

eduskuntasihteeri Antti Linna.

VASTALAUSE

Perustelut

Käsittelyssä oleva maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotus lisää maksullisuuden tarkastuksiin, jotka tehdään ilman tarkastuksen kohteena olevan toimijan tekemää hakemusta tai muuta toimenpidettä viranomaisen suuntaan. On vaarallista, että luomme lisääntyvälle viranomaisvalvonnalle maksuautomaatin, josta yrittäjät vastaavat. Valvontojen riskiperusteisuus ja järjestyksessä voi toteutua vain, jos valvojalla on myös kustannusvastuu. Myös EU:n päätöksenteossa ollaan menossa siihen suuntaan, että pieniltä toimijoilta ei peritä maksua.

Uudet perittävät maksut tuovat valtion kassaan arvion mukaan alle 20 000 euroa. Niillä on kuitenkin merkitystä yrityksille. Vastaavan tyyppisten maksujen hinta on ollut noin 116 euroa. Tämä yhdessä muiden viranomaisvaatimusten ja valvontamaksujen kanssa heikentää edelleenkin pienimuotoisten toimijoiden, esimerkiksi vihannesmyyjien, kannattavuutta. Tämä on

vastoin lähiruoan edistämistavoitetta. Samoin lainsäädäntö on päänavaus byrokratian ja valvontojen mahdollistamiseksi muissakin kohteissa.

Valvontojen lisääntymistä kuvastaa myös Eviran lausunto: "Evira toteaa, että esimerkiksi vuonna 2013 kunnallisten elintarvikevalvontasuunnitelmien toteutumisaste jäi alle 50 %:iin. Eviran näkemyksen mukaan olisi erittäin tärkeää, että valvontasuunnitelmien toteuttamisprosentin parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä suunniteltaisiin samassa yhteydessä, kun lainsäädäntöä kehitetään vuosittaiset valvontamaksut mahdollistavaan suuntaan."

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin mietinnön mukaisena paitsi 58 f §, joka tulee poistaa.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2014

Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps